

Петрина Н. О., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРЕВІЗНИКА ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ВАНТАЖУ ПРИ АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕННЯХ

Головні обов'язки перевізника за договором перевезення полягають у тому, що він повинен забезпечити цілісність і схоронність вантажу і доставити його одержувачеві в обумовлений строк. Цей обов'язок виникає з моменту прийняття вантажу до перевезення і до видачі одержувачеві у пункті призначення. Порушення цього обов'язку призводить до відповідальності за втрату, нестачу, псування чи пошкодження вантажу.

У разі прострочення в доставці вантажу перевізник зобов'язаний відшкодувати одержувачеві збитки, завдані порушенням строку перевезення, якщо погодженням сторін, транспортними статутами та кодексами не передбачено інші форми відповідальності. Перевізник несе відповідальність за втрату, нестачу, псування і пошкодження прийнятого до перевезення вантажу або багажу в розмірі фактичної шкоди.

До вчинення перевізникові позову, що впливає з перевезення вантажу, слід обов'язково пред'явити йому претензії у порядку, передбаченому транспортними статутами та кодексами. Позов до перевізника може бути вчинений вантажовідправником або вантажоодержувачем у разі повної або часткової відмови перевізника задовольнити претензію або неодержання від перевізника відповіді в місячний строк. Позовна давність за вимогами, що впливають із перевезення вантажу, встановлюється в один рік з моменту, що визначається згідно з транспортними статутами та кодексами.

Фактичною підставою відповідальності за порушення зобов'язань є склад цивільного правопорушення, який містить такі елементи (умови):

- протиправна поведінка боржника;
- збитки як результат такої поведінки;
- причинний зв'язок між протиправною поведінкою та збитками;
- вина боржника.

Зазначені умови необхідні, за загальним правилом, і для накладення майнової відповідальності за невиконання або неналежне виконання сторонами зобов'язань з перевезення вантажу.

Законодавець, зазвичай, виходить з презумпції вини перевізника в заподіянні збитків. Зокрема, в ч. 2 ст. 924 ЦК України зазначено, що перевізник відповідає за втрату, нестачу, псування або пошкодження

прийнятого до перевезення вантажу, якщо не доведе, що це сталося не з його вини. Так, під втратою вантажу слід розуміти неможливість видачі вантажу одержувачеві протягом встановленого строку у зв'язку з його фізичною загибеллю, крадіжкою або знищенням. Нестача (часткова втрата) має місце тоді, коли перевізник видає одержувачеві вантаж у меншій кількості або меншої ваги, ніж його було прийнято від відправника за єдиним транспортним документом. Псування – це хімічні або біологічні зміни вантажу, а пошкодження – це механічні зміни (поломка, руйнування), що викликають зниження цінності вантажу внаслідок зменшення ефективності використання його за призначенням. Перевізник відповідає за збереження вантажу після прийняття його до перевезення та до видачі одержувачеві, якщо не доведе, що втрата, нестача, псування або його пошкодження сталися внаслідок обставин, яким перевізник не міг запобігти та усунення яких від нього не залежало, а саме сталися не з його вини (презумпція вини перевізника).

У ст. 923 Цивільного кодексу України прямо не передбачається обов'язковість встановлення вини для застосування відповідальності перевізника за прострочення доставки вантажу. Однак при вирішенні цього питання слід керуватися ст. 614 Цивільного кодексу України, за якою відповідальність особи, яка порушила зобов'язання, настає за наявності її вини, якщо інше не встановлено договором або законом [1]. Таким чином, оскільки законом інше не встановлено, то має застосовуватися загальне правило ст. 614 Цивільного кодексу України про обов'язковість встановлення вини в діях порушника зобов'язання (перевізника).

Оскільки в Повітряному та Господарському кодексах України не визначаються конкретні міри відповідальності перевізника за прострочення доставки вантажу, за це порушення має наступати відповідальність у вигляді відшкодування збитків відповідно до ст. 923 Цивільного кодексу України.

Норми, що регулюють повітряні перевезення вантажів, не містять правил про співвідношення стягуваних збитків і неустойки за порушення зобов'язання [2]. Коли договором чи законом встановлено неустойку у випадку порушення договору перевезення повітряним транспортом, має стягуватися неустойка у повному обсязі незалежно від відшкодування збитків відповідно до ст. 624 Цивільного кодексу України (штрафна неустойка).

Враховуючи актуальність проблеми повітряних перевезень вантажів в Україні, можна зробити висновок щодо необхідності вдосконалення національного законодавства, зокрема Цивільного і Повітряного кодексів України.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

2. Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом за цивільним правом України: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. О. Безлюдько; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005 – 197 с.

УДК 347.824.2:656.7.045 (043.2)

Пінчук О. Б., студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

МЕХАНІЗМ КОМПЕНСАЦІЇ ТА ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЗА ЗАТРИМКУ ЧИ СКАСУВАННЯ АВІАЦІЙНОГО РЕЙСУ

Права пасажирів, можливі варіанти розвитку подій та розміри компенсацій у разі затримки чи скасування рейсу в Україні детально врегульовані Повітряним кодексом України та Правилами повітряних перевезень, що затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 30 листопада 2012 року № 735 (далі – Правила).

Правила застосовуються до будь-якого міжнародного або внутрішнього перевезення пасажирів або багажу, яке здійснюється повітряним судном за плату або по найму та встановлюють права пасажирів та обов'язки перевізника у разі відмови в перевезенні, скасуванні або затримки рейсу.

Під затримкою розуміють невиконання перевізником рейсу в розумні строки відносно часу, визначеного у розкладі руху або у квитку, ігнорування зупинки в зазначеному місці або місці призначення, що спричиняє запізнення пасажирів на пересадку на інший стикувальний рейс, на який він має підтверджене бронювання і який зазначений у тому самому квитку, що й попередній рейс [2].

Час затримки також детально регламентований Правилами: якщо затримка рейсу складає:

- до двох годин – для рейсів дальністю до 1500 кілометрів;
- до трьох годин – для рейсів дальністю від 1500 до 3500 кілометрів;
- на чотири години і більше від запланованого часу відправлення – для інших рейсів, авіакомпанія зобов'язана надати пасажирів:

1) харчування та прохолодні напої відповідно до часу очікування нового рейсу;

2) два телефонні дзвінки або телекс-, факс-повідомлення, або повідомлення електронною поштою, якщо для цього є технічні умови аеропорту.